

Genomföranderapport 2018

Operativt program inom fonden för europeiskt bistånd till dem som har
det sämst ställt 2014-2020

Fonden för EU-bistånd till de
sämst ställda (FEAD)

Innehåll

1 ALLMÄN INFORMATION	3
2 ÖVERSIKT ÖVER GENOMFÖRANDET	3
2.1 Uppgifter om genomförandet av programmet med hänsyn till de gemensamma indikatorerna för delvis eller helt genomförda insatser	3
2.2 Uppgifter om och bedömning av åtgärderna med hänsyn till principerna i artikel 5.6 och 5.11 och, i förekommande fall, i artikel 5.13 i förordning (EU) nr 223/2014.	5
2.3 Gemensamma indikatorer	15
2.3.1. Utfallsindikatorer för grundläggande materiellt bistånd.....	16
2.3.2. Resultatindikatorer för grundläggande materiellt bistånd.....	16

1 ALLMÄN INFORMATION

CCI	2014FI05FMOP001
Rubrik	Operativt program för bistånd till dem som har det sämst ställt 2014-2020
Version	2014.1
Rapporteringsår	2018
Datum för samråd med relevanta intressenter	03.06.2019

2 ÖVERSIKT ÖVER GENOMFÖRANDET

2.1 Uppgifter om genomförandet av programmet med hänsyn till de gemensamma indikatorerna för delvis eller helt genomförda insatser

Finlands operativa program för bistånd till dem som har det sämst ställt 2014–2020 antogs 16.12.2014. Programmet började genomföras i slutet av år 2015. År 2018 var det tredje hela året för genomförande av det operativa programmet.

Verkningsfullhet och effektivitet: att garantera en oklanderlig skötsel av finanserna och lindra den administrativa bördan

En partnerorganisation som delar ut livsmedel inom ramen för det operativa programmet är en medborgarorganisation eller något annat offentligt organ och/eller en icke-vinstdrivande organisation som arbetar med målgruppen och där utdelningen av livsmedel ofta är ordnad i form av frivilligarbete. Organisationerna som deltog i det år 2013 avslutade programmet för livsmedelsbistånd till dem som har det sämst ställt inom gemenskapen framförde i samband med beredningen av det operativa programmet ett önskemål om att den administrativa bördan skulle lindras på så sätt att det nya operativa programmets administrativa myndighet (Mavi¹) centraliserat upphandlar livsmedlen som distribueras inom programmet och transporten av dem, och levererar livsmedlen till partnerorganisationerna. Partnerorganisationerna får livsmedlen för utdelning avgiftsfritt och delar i sin tur ut livsmedlen avgiftsfritt till dem som har det sämst ställt. Livsmedlen delas ut i form av matpaket eller måltider till dem som har det sämst ställt.

Vid genomförandet används tekniskt bistånd för kostnader för personal, datasystem och kommunikation samt för övriga kostnader (t.ex. lokaliteter) som hör samman med administrationen av programmet vid den administrativa myndigheten. Det tekniska biståndets andel av den finansiella ramen är 5 %.

¹ Fr.o.m. 1.1.2019 utgör Landsbygdsverket (Mavi) en del av Livsmedelsverket.

Genomförandet är indelat i två olika insatser: utdelning och inköp. Distributionsinsatsen är programmets kärna för vilken man väljer partnerorganisationer, informerar, undersöker livsmedels-, transport- och lagringsbehoven, ordnar med behövliga transporter, följer upp hur genomförandet framskrider samt samlar in information och rapporterar om genomförandet. Kostnaderna för utdelningsinsatsen täcks med tekniskt bistånd. I fråga om inköpsinsatsen upphandlar man de livsmedel samt transport- och lagringstjänster som behövs för utdelningen genom ett förfarande för konkurrensutsättning. Processen för konkurrensutsättning av de livsmedel som skulle distribueras år 2018 inleddes år 2017. Avtalet om transport- och lagringstjänster som konkurrensutsattes år 2016 sträckte sig ända till 2018 års utdelningar. År 2018 genomfördes två utdelningar av livsmedel till partnerorganisationerna: 23.3–31.5.2018 och 14.9–11.12.2018.

När det gäller köp av livsmedel justeras årligen produktsortimentet och de produktspecifika bestämmelserna om minimikvalitet i anbudsbegäran samt mängderna olika produkter så att de i största möjliga utsträckning motsvarar partnerorganisationernas behov, dock så att den disponibla bevilningsfullmakten i budgeten inte överskrids. I fråga om 2018 års produkturval ändrades kraven på minimikvalitet främst så att pastaprodukten (makaroner) köptes i form av fullkornsprodukt som är bättre ur näringsmässig synpunkt samt att mjölkpulvret köptes som laktosfritt på basis av respons från partnerorganisationerna.

Partnerorganisationernas mängduppskattning sjönk för sammanlagt 10 produkters vidkommande med nästan 104 000 kg jämfört med året innan, men det fanns stora skillnader i det inbördes behovet av produkter. Mätt i kilogram minskades semle- och vetemjölets andel av helheten mest. När ansökan gjordes upp år 2017 hade många partnerorganisationer alltså stora mängder mjöl att dela ut och å andra sidan uppskattade partnerorganisationerna att de mindre bemedlade personernas behov av mjöl hade sjunkit. Däremot ansökte partnerorganisationerna om mer surskorpor, müsli och framför allt ärtsoppa att dela ut än året innan. Den totala utdelade mängden livsmedelshjälp var ändå något större 2018 än året innan (se mer på sid. 9, utdelning 2018).

Med tanke på helheten påverkas prisbildningen för livsmedel som betalats med fondmedel av ändringar i den fastställda minimikvaliteten för produktsortimentet samt partnerorganisationernas ändringar i sina produktspecifika val. Alla produkters pris bygger på konkurrensutsatta avtalspriser, men generellt sett steg priserna på alla produkter jämfört med året innan.

Då genomförandet sker centraliserat på en offentlig myndighets försorg är den administrativa myndigheten också stödmottagare. När det gäller oklanderlig skötsel av finanserna har man vid den administrativa myndigheten fäst särskilt avseende vid åtskiljandet av uppgifter i överensstämmelse med det operativa programmets administrations- och kontrollsystem. Kostnaderna som uppkommer för fonden söks till utbetalning som administrationens separata interna utbetalningar som också innefattar de administrativa verifieringar som krävs.

Det år 2016 justerade finansieringsbeslutet omfattar genomförandet av programperiodens senare hälft 2017–2020 i överensstämmelse med planen. Bevilningsfullmakterna för 2017–2020 binds till insatsen utan någon separat ansökan, om den årliga genomföranderapporten visar att insatsen har framskridit enligt planen. Det sammanlagda beloppet av betalda stödberättigande offentliga utgifter för genomförandet uppgick till 3.764.999,43 euro (år 2017: 1.794.388,55 euro), varav 3.636.853,58 euro (år 2017:

1.674.399,71 euro) hänförde sig till genomförandet av insatser i samband med livsmedelsbistånd. Det operativa programmet innehåller inte anskaffning av grundläggande materiellt bistånd. Det sammanlagda beloppet av stödberättigande offentliga utgifter som meddelades till kommissionen var 3.772.275,93 euro (år 2016: 5.511.968,90 euro). Rapportens stora årliga avvikelser förklaras med skillnaden mellan rapporteringsperioden för genomförandet och räkenskapsperioden, eftersom tidpunkten för bokföring av kostnaderna sammanfaller med de faktiska, redan betalda kostnaderna.

2.2 Uppgifter om och bedömning av åtgärderna med hänsyn till principerna i artikel 5.6 och 5.11 och, i förekommande fall, i artikel 5.13 i förordning (EU) nr 223/2014.

Syftet med det operativa programmet är att avhjälpa matbristen framför allt hos dem som har det sämst ställt och som har fallit igenom den offentliga sektorns skyddsnät och är tvungna att stöda sig på livsmedelshjälp och annan icke officiell hjälp och vars dagliga kost är otillräcklig och ensidig.

Icke-diskriminering: jämställdhetsprincipen

I uppbyggnaden av programmet har fästs avseende vid jämställdheten mellan män och kvinnor på så sätt att stöd kan fås oberoende av kön. Nätverket av partnerorganisationer omfattar organisationer som når olika slag av målgrupper. Den administrativa myndigheten har instruerat sina partnerorganisationer och utdelningsställen om fondens huvudprinciper. Vid utdelningen av livsmedelshjälp förutsätts att organisationerna följer principerna om jämställdhet och icke-diskriminering. Med icke-diskriminering avses att stärka och upprätthålla jämställdheten mellan män och kvinnor samt att alla ska åtnjuta respekt och människovärde.

Livsmedelshjälpen delas i regel ut vid så kallade öppna utdelningar så att ett tillräckligt kriterium för att ha rätt till biståndet är att man söker livsmedelshjälp, kommer till platsen och ställer sig i kö för att få livsmedelsbistånd. De separat fastställda partnerorganisationerna kan dela ut livsmedel också med inriktning på en bestämd grupp. Att dela ut livsmedel till mindre bemedlade personer överlag, förutsatt att mottagandet av hjälpen är begränsat på något vis, har också tolkats som riktad utdelning. I praktiken har det varit frågan om till exempel att församlingens diakoniarbetare har kunnat ge ett matpaket direkt till en biståndsmottagare, då han eller hon har observerat att en person eller familj som omfattas av diakonihjälpen är i behov av mathjälp. I detta fall baserar sig rätten till stöd på personens tjänste- eller kundförhållande med partnerorganisationen.

Kommunikation och information om livsmedelshjälp till människor som är bosatta i glesbygden

I samband med utdelningen av livsmedelshjälp och information om den uppfylls kravet på jämlikhet och icke-diskriminering på så sätt att programmet i så stor utsträckning som möjligt täcker hela Finland och riktar sig till olika målgrupper.

I egenskap av administrativ myndighet använder sig Landsbygdsverket av sina egna webbsidor (bl.a. blanketter och anvisningar) som huvudsaklig kommunikationskanal. Dessutom får partnerorganisationernas kontaktpersoner information med e-post enligt behov.

Partnerorganisationerna använder sig av de informationskanaler de anser vara bäst då de informerar om livsmedelshjälpen i allmänhet samt ger instruktioner till de lokala utdelningsställena. De lokala föreningarna och församlingarna använder olika metoder för sin kommunikation. Av dem kan nämnas information om utdelningar på den egna webbplatsen, i lokaltidningar och på föreningens eller församlingens och/eller affärernas eller t.ex. bibliotekets anslagstavlor. När det gäller sociala medier har några lokala föreningar använt sig av till exempel Facebook för att ge information. Partnerorganisationerna berättar att informationen ofta sprids vidare också i muntlig form, framför allt bland vissa biståndsmottagare såsom invandrare.

Partnerskap

År 2018 informerade Mavi och den nationella myndighet som representerar medlemsstaten (ANM) om genomförandet av programmet i huvudsak på sina webbplatser. Intressegrupperna fick utkastet till genomföranderapport 28.5.2018 och dessutom gavs en lägesöversikt av Finlands operativa program till delegationen för förnyelse i regionerna (AUNE) 26.11.2018 samt på mötet 14.12.2018 för uppföljningsgruppen för Hållbar tillväxt och jobb 2014-2020 – strukturfondsprogrammet för Finland.

Det årliga utvärderingsmötet med kommissionen gick av stapeln i Åbo 20.09.2018. I samband med mötet orienterade sig deltagarna om rutinerna för genomförandet av stödprogrammet vid Suomen Kaukokiito Oy som sköter transporterna och Auramaa-yhtiöt Oy som har hand om mellanlagringen av livsmedel. Höstens produkter som nyss kommit in i lager konstaterades i samband med lagerbesöket.

Partnerorganisationernas och den administrativa myndighetens gemensamma årsmöte hölls 11.12.2018 i Böle.

På årsmötena behandlas aktuella frågor samt den respons som inkommit på produkterna och på leveranser och utdelning av dem. Samtidigt ges instruktioner och rådgivning om ifyllandet av blanketter och handledningen av utdelningsställena. Utöver responsen på utdelning och produkter diskuterades i år andra projekt i anslutning till utdelning av mathjälp och upprättandet av nätverk. Dessutom gick man igenom frågor kring uppgörandet av årsberättelsen och redogjorde för Landsbygdsverkets kommande organisationsreform och 2019 års distributionstidtabell.

Från Finland har deltagare från den administrativa myndigheten och/eller partnerorganisationerna medverkat i FEAD Network-evenemangen. I FEAD-fondens nätverkspublikation om exempelprojekt i olika medlemsstater ingick också de bästa rutinerna från Finlands partnerorganisationer (FEAD Case Studies 2017 och 2018).

FEAD och ESF

Fonderna bedriver inbördes samarbete och söker fungerande samarbetsformer. Direkt samordning av finansieringsbesluten har inte ansetts vara nödvändigt. Partnerorganisationerna har informerats om ESF:s verksamhet och på Mavis webbplats har det lagts ut länkar till webbplatserna för FEAD:s partnerorganisationer så att ESF-projektaktörerna enklare hittar de instanser som är verksamma inom FEAD.

Som konkret synergi kan man nämna de ESF-medfinansierade projekt som, för de partnerorganisationer som deltar i dem, fungerar som kompletterande åtgärd för att stärka de mindre bemedlades sociala delaktighet. Projekten finansieras inte från FEAD. Bland annat följande projekt kan nämnas:

- Projektet Terveysteksti (1.8.2016–31.7.2019), vars mål är att styra långtidsarbetslösa till hälsovårds- och socialtjänster och stärka deras livskompetens samt arbets- och funktionsförmåga. Projektets syfte är att ta fram en modell där medborgarorganisationer kan anlitas för att ge information om hälsokontroller och socialservice samt vägledning till att använda dessa. Två av FEAD:s partnerorganisationer fungerar som ansvariga aktörer inom projektet.

Utöver ESF är till exempel Social- och hälsoorganisationernas understödscentral (STEA) en betydande finansiär av organisationsverksamhet inom social- och hälsovårdssektorn i Finland. Partnerorganisationerna har kunnat använda sig av projekt som finansierats av STEA för att öka delaktigheten hos mindre bemedlade biståndsmottagare.

- Via projektet Kipinä har man ordnat till exempel med gratis verksamhet för alla mindre bemedlade och arbetslösa och deras familjemedlemmar, såsom avgiftsfria föreläsningar om hälsa och motion och meningsfulla fritidsaktiviteter.

För att informera om utdelning av livsmedelshjälp som finansieras från fonden kan partnerorganisationerna använda sig av både finsk- och svenskspråkiga affischer som skickats från Mavi till utdelningsställena enligt behov. Partnerorganisationerna kan också ladda ner kommunikationsmaterial från det operativa programmens webbplats. År 2018 skickades också ett brev om aktuella frågor till partnerorganisationerna. Brevet fanns också att få på Landsbygdsverkets webbplats.

I början av programperioden fungerade partnerorganisationerna som det operativa programmens intressentgrupp. Partnerorganisationerna företräder ett brett spektrum av olika organisationer som arbetar med att hjälpa mindre bemedlade personer i Finland. Tyngdpunkten på samarbetet med intressentgrupperna på administrativ nivå har i fråga om arbets- och näringsministeriets ESF-program legat på att finna synergier i programmets verksamhet och att informera projekten och partnerorganisationerna om det praktiska programgenomförandet. Via den sakkunskap som finns inom jord- och skogsbruksministeriet har man strävat efter att få det operativa programmet att bättre svara mot framför allt livsmedels och näringsfrågor.

År 2018 fortsatte den administrativa myndigheten samarbeta med AMIF-fonden i synnerhet inom samordningsgruppen för finansiering av integrationsåtgärder för invandrare. Gruppen har som mål att stöda invandringsprojekt, framför allt upprättande av nätverk och informationsutbyte mellan myndigheter som finansierar integrationsprojekt

och andra intressentgrupper. FEAD-fonden och det operativa programmet deltog synligt i storevenemanget Allt om integration hösten 2018.

Bokföring och insamling av information från utdelningsställena

Vid partnerorganisationernas utdelningsställena förs bok över de livsmedel som levererats till utdelningsställena och som delats ut där. I det operativa programmets ansökningsguide ingår instruktioner till partnerorganisationerna om att de är förpliktade att föra bok över användningen av de livsmedel som de har fått och att förvara bokföringsmaterialet. För bokföringen har den administrativa myndigheten utarbetat en separat blankett (för uppföljning av utdelningen och sammandrag av bokföringen). De föreningar och församlingar som delar ut livsmedelshjälp förutsätts använda de blanketter som Mavi publicerat.

Till bokföringen fogas dokumenten som gäller utdelningen, såsom sändlistor från mottagandet av livsmedel (själva fraktsedlarna är i elektroniskt format) och verifikat över organisationernas interna eller inbördes förflyttningar. Bokföringen och dess bilagor förvaras hos föreningarna och församlingarna med tanke på eventuella kontroller. Den administrativa myndigheten upprättar årligen anvisningar om bokföringen och uppdaterar bokföringsblanketterna. Detta görs i praktiken därför att blanketterna är Excelbaserade och det berörda årets produktuppgifter finns färdigt uppdaterade i dem.

Den administrativa myndigheten fastställer de mängder livsmedel som köpts in via upphandling och som ska levereras till partnerorganisationerna efter det att avtalen med livsmedelsleverantörerna är bekräftade. Var och en partnerorganisation meddelar den administrativa myndigheten hur organisationen vill att de fastställda mängderna ska fördelas mellan dess olika utdelningsställena och skickar utöver mängduppgifterna också leveransmottagarnas kontaktuppgifter till den administrativa myndigheten. Avtal om varje leverans ingår med utdelningsställets kontaktperson och uppgifterna om leveranserna sparas i den administrativa myndighetens informationssystem.

Utdelningsstället för bok över mottagna livsmedel samt bok över utdelade livsmedelspaket och måltider. Efter avslutad utdelning gör utdelningsstället dessutom en bedömning av hur biståndsmottagarna fördelade sig på olika målgrupper. Som hjälp vid bedömningen kan utdelningsstället använda sig av den administrativa myndighetens blankett.

Varje utdelningsställe uppgör en årsberättelse till sin egen partnerorganisation, som av utdelningsställenas uppgifter sammanställer partnerorganisationens årsberättelse som skickas till den administrativa myndigheten. Årsberättelsen ges på den administrativa myndighetens blankett för årsanmälan, där man för var och en produkt specificerar utdelningen av stödet samt bedömer genomförandet av programmet och dess betydelse för stödmottagarna med beaktande av det operativa programmets indikatoruppgifter. I årsberättelsen redogörs för bland annat antalet utdelade matpaket och måltider samt antalet biståndsmottagare och de EU-subventionerade livsmedlens andel av all livsmedelshjälp som partnerorganisationen delar ut. Årsberättelsen skickas till Mavi före utgången av januari året efter stödåret.

Utdelningen 2018

Transporterna av livsmedel till partnerorganisationerna ordnades centraliserat. Livsmedlen som skulle delas ut fördes till en lagerplats i Åbo för uppsamling i partier som avsändes till organisationer och församlingar. Mavi vidarebefordrade organisationernas uppgifter om leveransadress och produktmängder till det företag som ansvarar för transport- och lagringstjänster. Utifrån dessa uppgifter samlades produkterna ihop och skickades vidare till biståndsorganisationernas och församlingarnas lagerlokaler. Utdelningarna genomfördes i två etapper på våren och på hösten 2018. Det sammanlagda antalet försändelser under året var 706 stycken (2017: 716 stycken). Ambitionen var att slå samman livsmedelsleveranserna till samma ort. De sista livsmedlen var framme hos mottagarna 11.12.2018.

År 2018 levererades sammanlagt cirka 1 939 ton (2017: cirka 1 968 ton) livsmedel till partnerorganisationerna. Utöver de 21 partnerorganisationerna deltog ytterligare 1 tidigare fastställd partnerorganisation som under början av året delade ut livsmedel som blivit kvar från året innan, men som inte tog emot nya livsmedel för utdelning år 2018. Utdelningen av livsmedel skedde via totalt 595 utdelningsställen. Av dem sorterade 1 utdelningsställe under de partnerorganisationer som bara delade ut livsmedel som mottagits året innan. Partnerorganisationerna delade ut sammanlagt cirka 1 903 ton (2017: 1 843 ton) livsmedel som användes i 327 856 matpaket och för tillagning av 47 396 måltider. Andelen livsmedel som köpts med fondmedel av allt bistånd som delades ut av partnerorganisationerna (livsmedel som fått som donation eller livsmedel som organisationen själv köpt in för utdelning) uppskattades till cirka 45 %. Livsmedlen kom till partnerorganisationerna ställvis i slutet av året, och eftersom följande leverans skedde först i början av året återstod det enligt partnerorganisationernas anmälningar cirka 468 ton livsmedel att dela ut till mindre bemedlade på 2019 års sida.

Merparten av produkterna (67,4 %) delades ut till biståndsmottagarna via Kirkkopalvelut Ry:n, Työttömien Keskusjärjestö Ry:n och Suomen Vapaakirkko/ Viadia Ry. Andra partnerorganisationer var ADRA Finland Säätiö, Asaria Ry, Föreningen för förebyggande rusmedelsarbete (EHYT rf), Hyvinkään Toimari Ry, Hyvä Arki ry, Hyvä Sanoma Ry, Jokilaaksojen nuorten tuki Ry, Kainuun Kansalaiskeskus Ry, Kälviän Rukoushuoneyhdistys Siion Ry, Lammin Siion-Lähetys Ry, Lounais-Suomen Työllistäjät ry, Mathjälp Ruoka-apu Rf, Mielenterveyden keskusliitto, Mäntsälän Helluntailähetys ry, Rauman Seudun Työnhakijat Ry, Sotkamon Rukoushuoneyhdistys Saalem Ry, Finlands Gatumissionsförbund rf, Ortodoxa kyrkan i Finland och Finlands Röda Kors.

Partnerorganisationerna rapporterade att sammanlagt 281 330 personer (år 2017: 284 352) omfattades av det operativa programmet för dem som har det sämst ställt. Det uppskattade antalet hjälpbehövande höll fortfarande på att sjunka något. Partnerorganisationerna uppskattade enligt de fastställda indikatorerna att cirka 12% (14%) av biståndsmottagarna var yngre än 15 år, cirka 29% (25%) minst 65 år och 43% (42%) kvinnor. Andelen invandrare, personer med utländsk bakgrund eller olika minoriteter såsom romer utgjorde cirka 11% (9%) av biståndstagarna. Andelen funktionshindrade uppskattades till cirka 2% (3%) och andelen hemlösa till 1% (1%).

Produkter köpta med fondmedel delades år 2018 för första gången ut också på Åland via Matbanken på Åland rf (partnerorganisation: Kirkkopalvelut ry). På Åland innehöll matkassen också livsmedel som fått som donation av andra. Sammanlagt cirka 1120 kg

FEAD-finansierade livsmedel delades ut på Åland och Matbanken på Åland rf uppgav att antalet biståndsmottagare var 633 personer år 2018. Andelen utdelad mathjälp översteg inte den maximala mängdreservation som skrivits in för Åland i det operativa programmet.

Problem med distributionen av livsmedel till följd av långa avstånd

Placeringen av utdelningsställena för livsmedelshjälp är beroende av var de lokala föreningarna och församlingarna som deltar i partnerorganisationernas utdelning är belägna, samt av vilka lokaliteter de kan använda för livsmedelshjälpen (bl.a. lagring av livsmedel). På grund av långa avstånd måste transportkostnaderna ändå hållas i balans i förhållande till de livsmedel som skaffas. Av den anledningen har leveranserna av livsmedel till partnerorganisationernas lokala verksamhetsställen begränsats till två gånger per år och det minsta partiet som levereras är i princip 1000 kg/leverans.

Även om man försöker leverera livsmedlen så när den lokala nivån som möjligt, kan det ändå hända att hjälpen ligger långt från de behövande. En del av de lokala föreningarna och församlingarna levererar i mån av möjlighet livsmedelshjälp också hem till de hjälpbehövande. Biståndsmottagarna är då vanligen äldre eller rörelsehindrade. En partnerorganisation använder sig av en "butiksbil" för utdelning av livsmedel på några orter. Bilen åker runt i ett ganska vidsträckt område varje vecka och får tag på framför allt rörelsehindrade eller personer som är svåra att nå, i synnerhet äldre.

Kompletterande åtgärder

Av partnerorganisationerna förutsätts att de genomför kompletterande åtgärder som stöder social delaktighet, vilket till sin karaktär är att åtminstone informera om olika tjänster. I samband med kompletterande åtgärder använder man sig av partnerorganisationernas sakkunskap och lokalkännedom om tjänster och projekt (t.ex. ESF). Avsikten är inte att det operativa programmet ska ersätta andra insatser som genomförs i medlemsstaten för att bekämpa fattigdom och social utslagning.

De genomförda kompletterande åtgärderna spände över ett brett spektrum och insatserna motsvarade tidigare års verksamhetssätt. Vid genomförandet betonades de åtgärder som var mest lämpade för den verksamhet som respektive partnerorganisation och dess utdelningsställen utövar. Budskapet från organisationerna är att utdelningen av livsmedel stärker det övriga sociala umgänget, man hittar kamratstöd i den egna vardagen och på många utdelningsställen kan också den hjälpbehövande själv vara med och hjälpa till. Utöver utdelningen av livsmedel genomförde organisationerna och församlingarna kompletterande verksamhet på följande vis (sammanfattning):

- Information om sådana tjänster eller projekt inom den offentliga sektorn eller tredje sektorn som stöder den sociala delaktigheten samt vägledning till social service, bostads- och/eller sysselsättningsservice och/eller rådgivning i användningen av ovan nämnda tjänster
 - o Information förmedlades om den verksamhet och de rådgivningstjänster som organisationerna erbjuder
 - o Information om ESF-projekt eller möjlighet att delta i projekt
 - o Information om FPA:s och TE-byråernas tjänster och vägledning till social- och hälsovårdstjänster, t.ex. hälsokontroller, eller information till hemlösa om bostadsfrågor och härbärgen eller ekonomiska frågor.
 - o Information om stadens evenemang och motionsmöjligheter

- Rådgivning till mindre bemedlade om betydelsen av näringsrik kost och om effektivare användning av produkterna
 - o Med hjälp av recepthäften och matlagningskurser
 - oHandledning och instruktioner om matlagning och om att klara av vardagsrutiner
- Som annat stöd som stärker delaktigheten bl.a.
 - o Möjligheter till gemensamma måltider såsom frukost eller kaffe/te för att göra livsmedelsutdelningen till en social händelse.
 - o Möjligheter att få massage av nacke/axlar, mäta blodtrycket, få håret klippt eller skägget rakat
 - o Stimulerande verksamhet såsom olika slags avgiftsfria kurser, workshoppar eller utfärder: grupp för hjälp med ekonomiska frågor, musikgrupp eller sångstunder, utfärder för barnfamiljer och utevistelse tillsammans med familjerna
 - o Frivilliga diskussions- och/eller andaktsstunder
 - o Uppmuntran att delta i frivilligverksamhet
 - o Möjlighet att läsa dagens tidningar, använda dator och internetuppkoppling i föreningens lokaler
 - o Möjlighet till rehabiliterande arbetstillfällen t.ex. via organisationens lopptorg. De olika uppgifterna i samband med livsmedelsutdelningen har i sig fungerat som en händelse som främjar delaktighet och samhörighet då uppgifterna har bestått i att t.ex. hämta varor, skriva ner uppgifter, sortera och lagra varor och betjäna kunder.
 - o Utdelning av kläder och skor, också produkter som skaffats som nya (tvål, blöjor, i viss mån också stöd i form av pengar) samt på vissa orter omfattande syngranskningar med glasögon som donation av en optikeraffär.
 - o Barnvaktshjälp under måltiden

Tillsyn

Finansministeriets finanscontrollerfunktion har hand om tillsynen över det operativa programmet i egenskap av oberoende revisionsmyndighet. Myndigheterna utsågs år 2016 i enlighet med artikel 37 i förordning (EU) nr 223/2014.

Revisionsmyndigheten utförde en kontroll hos den administrativa myndigheten 28-29.11.2018. Föremål för kontrollen var såväl systemet som de åtgärder och konton som sorterar under det operativa programmet. Revisionsmyndigheten hade inget att anmärka på i fråga om genomförandet.

I genomförandet inkluderar den administrativa myndigheten verifieringar på plats som riktar sig mot partnerorganisationernas lokala utdelningsställen. Verifieringarna innefattar bl.a. lagringen av livsmedel, bäst före-datumen, uppföljningen av rekommenderad maximal utdelningsmängd, distributionssättet, informationen, uppfyllandet av minimikravet för kompletterande åtgärder, utdelningssituationen i mån av möjlighet samt bokföringen.

Urvalen för verifieringarna görs på basis av riskvärdering. Eftersom inget stöd i pengar betalas till partnerorganisationerna, utan stödet ges i form av livsmedel, riktas kontrollbesöken i princip mot de utdelningsställen som sorterar under partnerorganisationen. I planen beaktas också övriga besök till organisationerna.

Vid riskbedömningen beaktas de partnerorganisationer som har beviljats mer än 100 000 kg livsmedel att dela ut, nya aktörer eller aktörer som inte varit föremål för något verifieringsbesök på fem år, formen för utdelning av livsmedel (öppen och riktad utdelning)

samt organisationer som lyfts fram för kontroll på basis av observationer. I planen beaktas dessutom övriga inspektioner som man haft vetskap om eller av myndigheterna avlagda besök på plats. Den geografiska täckningen samt olika slag av partnerorganisationer beaktas i planen. Objekten väljs ut separat för var och en utdelningsomgång (målet är två utdelningar av livsmedel/år).

År 2018 utfördes 5 stycken verifieringar på plats hos de utdelningsställen som tagit emot livsmedel. Mängden livsmedel som var föremål för kontroll baserades i planen på den mängd livsmedel som levereras till utdelningsstället under utdelningsomgången. I praktiken kunde utdelningsstället, beroende på verifieringstidpunkten, ännu ha kvar livsmedel från ett tidigare parti i lager. I samband med verifieringen gick man då igenom hela lagret.

Under verifieringsbesöket ges vid behov muntliga rekommendationer och anvisningar, om det i samband med besöket framkommer omständigheter som kräver instruktioner. En skriftlig kontrollrapport skickas för kännedom också till den partnerorganisation som ansvarar för utdelningsstället. Vid behov kan man på basis av rapporten i efterhand be utdelningsstället om en ytterligare utredning om hur utdelningsstället avser ändra sin verksamhet, så att utdelningen ska förlöpa enligt anvisningar och bestämmelser.

De vanligaste observationerna från verifieringsbesöken gällde olika grader av fel i bokföringen över utdelningen av livsmedel samt brister i kommunikationen. I dessa fall går man i regel till väga så att handledning och rådgivning ges direkt till det utdelningsställe som är föremål för besöket, men också till den partnerorganisation vars underlydande utdelningsställe observationen gäller. Det är också möjligt att göra en jämförelse av bokföringen över utdelningen och lagersituationen vid tidpunkten för verifieringsbesöket som skrivbordsarbete efter besöket. Om de givna anvisningarna inte är tillräckliga åtgärder för att få verksamheten ändrad, kan man tillfälligt eller helt och hållet avbryta leveransen av produkter till det berörda utdelningsstället eller till hela partnerorganisationen. För ett objekt observerades ett mer utbrett behov av handledning till partnerorganisationen i samband med byte av kontaktperson.

Att bidra till en balanserad kost

Vid valet av livsmedel har man beaktat produkter som stöder en mångsidig kost samt livsmedelssäkerheten. Vidare har det tagits hänsyn i synnerhet till hur livsmedlen går att transportera liksom till partnerorganisationernas begränsade lagringsmöjligheter och produkternas hållbarhet. Av transport- och lagringstekniska skäl har färskprodukter eller produkter som kräver kyltransport och kylagring inte kunnat tas med i sortimentet.

Livsmedlen som år 2018 delades ut till dem som har det sämst ställt: vetemjöl, semlemjöl, grötflingor, pastaprodukt, köttkonserv, surskorpor, frukostprodukt av spannmål (müsli), ärtsoppa och mjölkpulver samt färdiga måltidsingredienser (pasta i ostsås, kommer år 2019 att vara potatismospulver). I det ändrade sortimentet beaktades partnerorganisationernas respons på produkterna och önskemålen. Utöver livsmedlen från det operativa programmet kan partnerorganisationerna också dela ut livsmedel som fått som donation.

År 2016 ordnades en offentlig anbudstävlan för upphandling av transport- och lagringstjänster för livsmedel för åren 2017 och 2018. Livsmedlen för år 2018 konkurrensutsattes år 2018. Vid upphandlingen fästes avseende vid höga kvalitetskrav på

produkterna och de näringsrekommendationer som Statens näringsdelegation meddelat. Med de utvalda produkterna försöker man stöda näringsdelegationens rekommendationer. För enskilda produkter hade särskilda kvalitetskrav fastställts. Till exempel skulle ärtsoppans köttinnehåll vara 5% och mjölkpulvret skulle innehålla D-vitamin.

Partnerorganisationerna uppskattar själva vilka produkter de behöver vid utdelningen och i vilka mängder och kan därmed också själv bestämma innehållet i de matpaket de delar ut. Det sätt på vilket partnerorganisationen organiserar utdelningen (t.ex. hur ofta utdelningarna genomförs) samt vilka andra donerade produkter som finns att tillgå inverkar på innehållet i paketen. Produkter som fås som donation är oftare färskprodukter eller också håller deras bäst före-datum på att gå ut, och därför krävs det vanligen att de delas ut snabbt. Responsen visar att de produkter som fås via programmet vanligen inte är sådana som organisationerna erbjuder som donationer. Partnerorganisationerna utarbetar en rekommendation för maximal utdelningsmängd till utdelningsställena, varvid organisationen om den så önskar kan beakta privathushållets storlek i fråga om matpaketen och i analogi med detta dela ut mer produkter till ett större hushåll än till ett enpersonshushåll.

Innehållet i medeltal i de matpaket som delades ut till enpersonshushåll år 2018:

Produkt	st
Köttkonserv, 0,4 kg	1-3
Surskorpa, 0,370 kg	1-2
Makaroner, 0,5 kg	1-3
Müsli, 0,75 kg	1-2
Grötflingor 1 kg	1
Semlemjöl, 2 kg	1
Vetemjöl, 2 kg	1
Mjölkpulver, 0,4 kg	1-2
Ärtsoppa, 0,435 kg	1-3
Pasta i ostsås, 0,2 kg	1-3

Partnerorganisationernas respons beaktas när produktsortimentet slås fast. Produktsortimentet 2018 motsvarar de tidigare årens sortiment, även om det i själva produkterna fanns några förändringar som berodde på att produkterna upphandlats på nytt. I sortimentet 2018 hade mjölkpulvret beställts som laktosfritt utifrån den tidigare responsen på programmet. Mer uppmärksamhet fästes också på fiberinnehållet i produkter innehållande spannmål på så sätt att makaronerna köptes in som helkornsprodukt. Förslag till produkter utanför det nuvarande produktsortimentet var knäckebröd, ris, potatismospulver, konserverade frukter, äppeljuice, köttbullskonserv, socker och kex. Också kaffe och matolja har nämnts i andra sammanhang. I framtiden kan det göras ändringar i produktsortimentet.

Miljö: klimatpåverkan och strävan att minska matavfallet

I samband med beredningen av programmet har de myndigheter som ansvarar för beredningen gjort upp en promemoria om hur konsekvenserna för miljön beaktas vid

beredningen av det operativa programmet för bistånd till dem som har det sämst ställt 2014–2020². Eftersom livsmedlen inom det operativa programmet upphandlas och levereras centraliserat till partnerorganisationerna, hänför sig det operativa programmets direkta miljökonsekvenser i huvudsak till livsmedelstransporterna. De upphandlade volymerna är dock relativt små och därför orsakar den centraliserade upphandlingen och transporten av dem mindre miljökonsekvenser än när varje partnerorganisation själv genomför transporterna. Tillvägagångssättet lättar också på partnerorganisationernas administrativa börda. Den administrativa myndigheten gör en betydande insats när det gäller upphandlingen av produkter och logistiska arrangemang. De upphandlade produktmängderna baserar sig på partnerorganisationernas uppskattning av antalet hjälpbehövande och mängderna livsmedel som delas ut som mathjälp. Partnerorganisationerna gör sin årliga uppskattning av mängderna året före det kommande utdelningsåret. På så sätt kan man vid behov bättre svara mot förändringar i förhållandena vad gäller produktmängder och produktsortiment.

Inom det operativa programmet för bistånd till dem som har det sämst ställt kan partnerorganisationerna dela ut också donerade produkter som mathjälp till mindre bemedlade. När det gäller valet av nya produkter inom programmet beaktas framför allt kvalitetskraven för livsmedlen, att de har lång hållbarhet, är lätta att hantera, att mängden så väl som möjligt motsvarar det uppgivna behovet samt att de kompletterar livsmedelssortimentet med hänsyn till eventuella donerade livsmedel.

En nationell förordning av statsrådet om krisstöd till frukt- och grönsaksproducenter 1331/2015 trädde i kraft 24.11.2015. Vid en sådan gratis utdelning som avses i förordningen går man till väga så att en producent eller en producentorganisation kan avtala om leverans av en produkt för gratis utdelning med samma aktörer som är godkända till EU:s program för livsmedelsbistånd (godkänd med stöd av förordning (EU) nr 223/2014). I praktiken kan producenterna enligt förordningen få stöd då de ger frukt eller grönsaker för gratis utdelning som livsmedelshjälp till mindre bemedlade via partnerorganisationer som är godkända att ingå i det operativa programmet för bistånd till dem som har det sämst ställt. Producenterna eller producentorganisationerna använde sig inte av stödformen i fråga år 2018.

Partnerorganisationerna ska följa Livsmedelssäkerhetsverket Eviras (numera Livsmedelsverket) anvisning Livsmedel som överläts till livsmedelsbistånd³. Anvisningen är riktad i synnerhet till välgörenhetsorganisationer, men också till de myndigheter som utför inspektioner enligt Finlands livsmedelslagstiftning. Syftet med anvisningen är att ge instruktioner för att minska på matsvinnet, utan att för den skull ge avkall på livsmedelssäkerhet, tydliga verksamhetssätt och ansvarsfrågor som rör överlåtelse av livsmedelsbistånd.

I anvisningarna till partnerorganisationerna om det operativa programmet har man särskilt betonat att de grupperingar som tar emot livsmedel ska fästa uppmärksamhet på korrekt förvaring av livsmedlen samt på bäst före-datumen, så att matsvinnet till följd av produkter som farit illa eller blivit för gamla blir så litet som möjligt.

² Förhandsbedömning av det nationella operativa programmet inom fonden för europeiskt bistånd till dem som har det sämst ställt (FEAD)

³ Eviras anvisning 16035/2 Livsmedel som överläts till livsmedelsbistånd

Förberedelser av genomförandet 2019

År 2018 reserverade den administrativa myndigheten totalt 3 861 000,00 euro i finansiering för det fortsatta genomförandet i enlighet med de beviljade fullmakterna. Finansieringen gäller köp av tjänster i anslutning till insats 1 'inköp av livsmedel, mellanlagring av livsmedel och transport till partnerorganisationer' och för tekniskt bistånd i samband med det operativa programmet. Det tekniska biståndets andel av de reserverade medlen var 193 056,00 euro.

I anslutning till beredningen av det fortsatta genomförandet utlystes en konkurrensutsättning av lagrings- och transporttjänsterna för åren 2019–2020 samt av livsmedlen som ska delas ut 2019. Varje år kan den administrativa myndigheten godkänna nya partnerorganisationer genom en kompletterande ansökan som genomförs i samband med de redan tidigare godkända partnerorganisationernas ansökan om följande års livsmedelskvantiteter. År 2018 godkändes inga nya partnerorganisationer.

2.3 Gemensamma indikatorer

2.3.2 Inputindikatorer

ID	Indikatorer	Enhet	2018
1	Sammanlagda stödberättigande offentliga utgifter som godkänts enligt dokumenten med villkoren för stödet till insatserna ⁴	EURO	3 861 000,00
2	Sammanlagda stödberättigande offentliga utgifter som stödmottagarna haft och betalat vid genomförandet av insatserna ⁵	EURO	3 764 999,43
2a	Sammanlagda stödberättigande offentliga utgifter som stödmottagarna haft och betalat vid genomförandet av insatser som gäller livsmedelsbistånd, när så är relevant	EURO	3 636 853,58
2b	Sammanlagda stödberättigande offentliga utgifter som stödmottagarna haft och betalat vid genomförandet av insatser som gäller grundläggande materiellt bistånd, när så är relevant	EURO	0,00
3	Sammanlagda stödberättigande offentliga utgifter som deklarerats för kommissionen	EURO	3 772 275,93

⁴ Innefattar tekniskt bistånd

⁵ Innefattar tekniskt bistånd

2.3.2 Utfallsindikatorer för utdelade livsmedel

ID	Indikatorer	Enhet	2018
4	Mängd frukt och grönsaker	Ton	0
5	Mängd kött, ägg, fisk, skaldjur	Ton	207,02
6	Mängd mjöl, bröd, potatis, ris och andra stärkelsehaltiga produkter	Ton	1 295,03
7	Mängd socker	Ton	0
8	Mängd mjölkprodukter	Ton	132,81
9	Mängd fett, olja	Ton	0
10	Mängd färdigmat, andra livsmedel (som inte omfattas av de övriga kategorierna)	Ton	268,36
11	Den sammanlagda mängden utdelade livsmedel	Ton	1 903,22
11a	Andel livsmedel för vilka endast transport, distribution och lagring har betalats av det operativa programmet	%	0
11b	Andel livsmedelsprodukter som medfinansierats genom FEAD som delas ut av partnerorganisationerna.	%	45
12	Det sammanlagda antalet utdelade måltider, helt eller delvis finansierade av det operativa programmet	Antal	47 396
13	Det sammanlagda antalet utdelade livsmedelspaket, helt eller delvis finansierade av det operativa programmet	Antal	327 856

2.3.3 Resultatindikatorer för utdelade livsmedel

ID	Indikatorer	Enhet	2018
14	Sammanlagt antal personer som får livsmedelsbistånd	Antal	281 330
14a	Antal barn upp till och med 15 år	Antal	33 465
14b	Antal vuxna 65 år och över	Antal	81 726
14c	Antal kvinnor	Antal	120 375
14d	Antal migranter, deltagare med utländsk bakgrund, minoriteter (inklusive marginaliserade grupper som romer)	Antal	29 967
14e	Antal personer med funktionsnedsättning	Antal	6 213
14f	Antal hemlösa personer	Antal	2 222

2.3.1. Utfallsindikatorer för grundläggande materiellt bistånd

I Finlands operativa program genomförs ingen utdelning av grundläggande materiellt bistånd.

2.3.2. Resultatindikatorer för grundläggande materiellt bistånd

I Finlands operativa program genomförs ingen utdelning av grundläggande materiellt bistånd.